

Stichting Laka
Ketelhuisplein 43
1054 RD Amsterdam
Tel: 020 - 6 168 294
Fax: 020 - 6 892 179
E-mail: info@laka.org
Web: www.laka.org
Giro: 5 780 452

Laka Foundation
Ketelhuisplein 43
1054 RD Amsterdam
The Netherlands
Tel: +31 20 6 168 294
Fax: +31 20 6 892 179
E-mail: info@laka.org
Web: www.laka.org

December 1994 Fachtsheet

BORSSELE: MODIFICATIE TOT ELKE PRIJS

De ramp in Tsjernobyl (1986) roept in Nederland de vraag op of de kerncentrale in Borssele wel veilig genoeg is. Een team van het Internationale Atoom Energie Agentschap wordt gevraagd de centrale eens krities doer te lichten. Met rapport van dit OSAR—team verschijnt in 1987 en beschrijft een lijst met gebreken. Zo is de brandveiligheid onvoldoende, de regelzaal organisatorisch niet in orde, ontbreekt een reserve regelkamer en zijn noodsystemen niet altijd ‘stand-by’. Op basis hiervan krijgt de eigenaar, de EPZ (Electriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland) in oktober 1991 toestemming van de SEP (Samenwerkende Electriciteits Producenten) om 400 miljoen uit te trekken voor een zestiental wijzigingen, beschreven in het modificatieplan. Deze modificaties zouden dan in 1994 gereed zijn en bestaan uit het verbeteren van de brandveiligheid, een reserve regelkamer, het scheiden van noodsystemen, het oppompen van grondwater voor noodkoeling, nieuwe leidingen enzovoorts. De centrale zou, ondanks de modernisering, volgens plan in het jaar 2003 sluiten. Voor de aandeelhouders was de investering voor de relatief korte periode geen probleem.

In mei 1993 gooit het kabinet echter roet in het eten. Ze wil niet hetzelfde risico lopen als met de centrale in Dodewaard: het nietig verklaren van de vergunning wegens gebrek aan inspraak. De wijzigingen in Borssele zijn dermate ingrijpend dat gekozen wordt voor een lange inspraak—procedure en het opstellen van een Milieu Effect Rapportage (MER). Als gevolg hiervan stijgen de geraamde kosten tot 467 miljoen en wordt een en ander met ruim drie jaar vertraagd. September 1993 gaan de SEP—aandeelhouders, onder strenge voorwaarden, akkoord. Zo mogen de kosten niet verder stijgen, moet alles ook echt in 1997 afgerond zijn en moet, om de rentabiliteit van de modernisering te garanderen, de centrale langer, tot het jaar 2007, open blijven.

In het nieuwste Elektriciteitsplan van de SEP (1995—2004) worden bovenstaande voorwaarden opgenomen. Dit plan wordt in juni 1993 behandeld in de Tweede Kamer waarbij besluitvorming over de passage die ingaat op de plannen voor Borssele wordt uitgesteld.

In augustus ‘93 wordt de vergunning voor de modificatie verleend. De Kamer komt hiermee extra onder druk te staan. Bovendien voert de SEP de druk op:

- Als de toestemming voor de modificatie niet afkomt dreigt ze een schadeclaim in te dienen. De SEP geeft al veel geld uit in afwachting van de beslissing en gebruikt dit om de regering voor voldongen feiten te plaatsen. In totaal wordt tot november ‘94 voor zo’n 160 miljoen geïnvesteerd. Het betreffen allemaal nog voorbereidingen voor de echte modernisering. Bovendien zijn het vooral de extra kosten voor de langere procedure; het laten maken van een MER kost veel geld. Milieudefensie, Natuur en Milieu, Greenpeace en de Zeeuwse Milieufederatie tekenen direkt bezwaar aan tegen de vergunning.

Zelfs na een eventuele modificatie voldoet Borssele niet aan eisen die voor nieuwe kerncentrales zouden gelden;

er wordt namelijk geen rekening gehouden met gevolgen op de lange termijn:

* De centrale zou slechts voldoen aan de normen die golden voor de kansen op zgn. acute doden. Er wordt voorbijgegaan aan het feit dat er juist op de langere termijn veel doden zouden vallen.

* Met de kans op langere—termijn gevolgen voor de landbouw, de recreatie en de drinkwatervoorziening wordt geen rekening gehouden.

Bovengenoemde organisaties vragen de Raad van State de vergunning te vernietigen, een procedure die nog loopt.

Op 9 november 1994 worden de plannen voorgelegd aan een commissievergadering in de Tweede Kamer. De inzet van minister Wijers van Economische Zaken is modificatie en langere bedrijfstijd. In een commissievergadering blijken de meningen verdeeld. Van de grote partijen keuren de PvdA en D'66 de geplande bedrijfsduurverlenging af. De VVD en het CDA willen modernisering en doorgaan tot 2007. De verdeeldheid binnen de Kamer (dwars door de coalitie heen) leidt tot verwarrende en enigszins rituele dansen in het parlement.

Bij de plenaire stemming op 22 november 1994 keurt een meerderheid van de Kamer het openhouden van Borssele tot 2007 af. Sommigen denken dat de centrale nu op korte termijn zou moeten sluiten omdat de geplande investering van 467 miljoen niet rendabel zal zijn als de centrale al in 2004 dicht moet. Minister Wijers komt in december 1994 met een andere oplossing. Hij belooft 70 miljoen subsidie aan de EPZ om de modernisering alsnog mogelijk te maken.

BORSSELE EN DE KOSTEN — SUBSIDIE VOOR ALUMINIUM

De kerncentrale in Borssele is onlosmakelijk verbonden met het aluminium— productiebedrijf Pechiney. Met besluit van april 1969 om de kerncentrale in het Sloegebied te bouwen hangt samen met de vestiging van Pechiney in dat gebied. De angst dat de industriële ontwikkeling van het Sloegebied zal stagneren leidt tot een subsidie van 60 miljoen voor vestiging van Pechiney en de belofte dat de kerncentrale goedkope stroom zal leveren. De prijs die Pechiney betaald is officieel geheim, maar ligt tussen de 4 en 6 cent per kilowattuur. Dit is (veel) minder dan de kostprijs van de elektriciteit uit Borssele. Pechiney betreft tweederde van de stroom uit de centrale. Andere grote industrieën betalen rond de 10 cent en particulieren rond de 25 cent. Omdat de werkelijke kostprijs van stroom uit de centrale rond de 8 cent ligt komt dit neer op een jaarlijkse overheidssubsidie van 40 tot 80 miljoen gulden.

Onder dreiging tot vertrek heeft Pechiney boven op de contractueel vastgelegde subsidie diverse malen kortingen bedongen. In 1993 wordt het bedrijf geconfronteerd met de slechte situatie op de wereldmarkt voor aluminium en krijgt voor de duur van twee jaar nog eens 25 procent korting. Met kan nog gekker; in 1993 wordt besloten dat Pechiney een rekening van 150 miljoen die ze uit heeft staan bij de leverancier van stroom (Delta Nutsbedrijven) niet (helemaal) hoeft te betalen. De rekening is opgebouwd uit de kosten die Pechiney eigenlijk zou moeten betalen voor de verwerking en de opslag van het radioactieve afval van Borssele.

Pechiney krijgt een onbekend deel kwijtgescholden. De kosten, die natuurlijk wel gemaakt worden, móeten, volgens de vorige Minister van Economische Zaken Andriessen, dan maar opgebracht worden door de kleinverbruikers van stroom; alle huishoudens in Nederland.

Op 1 april 1996 loopt het contract tussen Pechiney en de Delta Nutsbedrijven af.

Mocht Borssele vroegtijdig gesloten worden dan is de distributiesector verplicht de stroom goedkoop te blijven leveren — dan uit een andere centrale.

HET RADIOACTIEVE AFVAL EN DE TOEKOMST

In de kerncentrale Borssele wordt uranium als brandstof gebruikt om energie op te wekken. In de reactor wordt het uranium langzaam opgebrand (de zogenaamde kernsplijting), waarna de brandstof na 4 jaar vervuild is met radioactieve afvalprodukten. De brandstof wordt uit de reactor verwijderd en afgevoerd naar een opwerkingsfabriek in La Hague, Frankrijk. Daar wordt het nog bruikbare uranium via chemische weg gescheiden van hoog radioactief afval. Het plutonium, gevormd door 4 jaar bestraling in de centrale, wordt hier ook afgescheiden. Plutonium kan gebruikt worden in kernwapens. Een opwerkingsfabriek loost, bij 'normale' bedrijfsvoering, grote hoeveelheden radioactieve stoffen in zee en lucht.

In 1975 wordt het eerste vijfjarige contract afgesloten met de fabriek in La Hague: het afval mag in Frankrijk blijven en het plutonium zal worden gebruikt in de nieuwe kweekreactoren Kalkar (Duitsland) en Superphenix (Frankrijk). •

In 1978 wordt een nieuw contract afgesloten. Dit gaat niet zonder slag of stoot. De Franse regering eist namelijk dat het kernafval terug gaat naar Nederland. Het Nederlandse parlement eist inzage in het contract maar krijgt dat niet. De inhoud blijft geheim. Uiteindelijk gaat de Tweede Kamer, na inzage in een deel van het contract, toch akkoord.

De opgebruikte brandstof kan tot 1993 worden afgevoerd naar Frankrijk, het afval komt terug naar Nederland en het plutonium blijft eigendom van Borssele. Met het contract is een bedrag gemoeid van 450 miljoen voor deelname in de bouw en exploitatie van de opwerkingsfabriek. In 1992 wordt het contract verlengd.

Tegenstanders van verlenging wijzen op de gevaren van opwerking en zien liever dat de onbewerkte brandstof direct wordt opgeslagen op het COVRA complex in Borssele. Met is ook goedkoper om direct op te slaan, een studie van de Europese Nuclear Energy Agency wijst dit nog eens uit. De directeur van de EPZ beaamt dit maar wijst op de investeringen die al gedaan zijn (de fabriek in La Hague) en kiest voor opwerking. Met nieuwe contract geldt tot 2004 en kan makkelijk verlengd worden tot het jaar 2007. Het gaat om een bedrag tussen de 200 en 300 miljoen, goedkoper dan het vorige omdat er niet meer mee hoeft te worden betaald aan de bouw.

Uit de brandstof van Borssele zal ongeveer 2300 kilo plutonium worden gescheiden. Een bestemming voor dit plutonium is er nog niet. De kweekreactoren Kalkar en Superphenix zijn nooit volgens plan gereed gekomen. Kalkar is definitief gesloten en Superphenix is nog slechts een proefreactor.

Opslag in Nederland kan pas plaatsvinden als er een geschikte faciliteit voor is, die aan strenge internationale eisen moet voldoen. Meer waarschijnlijk is dat het plutonium verkocht wordt om er MOX van te laten maken (een mengsel van plutonium en uranium) zodat het daarna doorverkocht kan worden aan kerncentrales als brandstof.

De hoeveelheid plutonium is volgens voorzichtige berekeningen voldoende voor zo'n 460 kernbommen. Recent vrijgegeven Amerikaanse overheidsdocumenten tonen aan dat plutonium uit kerncentrales geschikt is voor wapens. Voorlopig blijft het in Frankrijk tegen een vergoeding van 5500 gulden per kilo per jaar voor opslag.

KERNENERGIE, NEDERLAND EN DE TOEKOMST

op dit moment bestaat er een unieke situatie in Nederland. op een proefreactor in Delft na zitten alle nucleaire installaties midden in een vergunningprocedure. Van de centrale in Dodewaard en de uraniumverrijkingsfabriek in Almelo werden de vergunningen vernietigd wegens gebrekkige inspraakmogelijkheden. Zij draaien momenteel op een zogenaamde gedoogvergunning. Met Energieonderzoeks Centrum ECN in Petten is haar oude vergunning aan het vervangen. Borssele heeft weliswaar een vergunning voor modificatie maar het politieke besluit is van doorslaggevend belang. Overigens zijn er ook weer juridische bezwaren aangetekend tegen de vergunning van Borssele.

Hoewel de kansen klein zijn is het theoretisch mogelijk dat ze allemaal worden gesloten.

Met einde van kernenergie in Nederland?

Wijers' voorganger, minister Andriessen van Economische Zaken bracht in november 1993 het 'Dossier Kernenergie' uit. Met toenmalige kabinet zou volgens het regeerakkoord niet besluiten over de bouw van nieuwe centrales maar met het Dossier word "voorbereidend werk verricht voor een nieuw kabinet". Volgens het Dossier voldeem nieuwe centrales (van de zogenaamde derde generatie) aan gestelde veiligheidseisen, is kernenergie een juist middel in de strijd tegen de dreigende opwarming van de aarde (broeikaseffect) en is er tijd genoeg om voor het afval een oplossing te zoeken.

Van verschillende zijden wordt het Dossier onder vuur genomen. De Algemene Energie Raad (AER) vindt kernenergie overbodig omdat er, zeker tot het jaar 2010, sprake is van een overcapaciteit. Volgens een andere adviesorgaan, de Raad voor het Milieubeheer, houdt het Dossier ten onrechte geen rekening met lange—termijn doden en de (financiële) gevolgen van de ‘maatschappelijke ontwrichting’ die onvermijdelijk het gevolg zal zijn van een nucleaire ramp. Een ander kritiekpunt is het ontbreken van berekeningen van de ‘ecologische schade’ en het voorbijgaan aan het feit dat er voor het afval geen duurzame oplossing bestaat.

De milieubeweging wijst nogmaals op het dreigende vermogenoverschet van elektriciteit en op de dure kostprijs van kernenergie. Energiebesparing en warmtekrachtkoppeling zijn effectievere middelen om het broeikas effect te bestrijden.

Met lijkt er op dat deze kritiek de nieuwe minister van EZ heeft weten te overtuigen. In oktober 1994 zegt Wijers dat er ook in deze kabinetsperiode vrijwel zeker geen brsluit zal vallen. Er moeten eerst oplossingen komen voor veiligheid en afval. De overcapaciteit aan elektriciteit tot 2010 eist geen snelle beslissing. Een centrale bouwen kost, inclusief inspraak, ongeveer 12 jaar; dé beslissing kan ook door een volgend kabinet worden genomen.

De kernenergie wereld ziet een beslissing liever vandaag dan morgen. Zij is bang dat met de sluiting van Dodewaard en Borssele, begin volgende eeuw, al haar personeel op de loop gaat op zoek naar een nieuwe baan en de nucleaire expertise verdwijnt, daarmee voor altijd de nucleaire droom om zeep helpend.